

FUNKCJE KONSULÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KOMENTARZ

Stanisław Bogucki
Anna Krasuska-Terrillon
Barbara Mikołajczyk
Bartosz Wach
Marek Zieliński

PRAKTYCZNE KOMENTARZE LEX

LEX

a Wolters Kluwer business

FUNKCJE KONSULÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KOMENTARZ

Stanisław Bogucki
Anna Krasuska-Terrillon
Barbara Mikołajczyk
Bartosz Wach
Marek Zieliński

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 stycznia 2015 r.

Recenzent

Prof. UAM dr hab. Tadeusz Gadkowski

Dr hab. Bogumił Pahl

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Ewa Wysocka

Opracowanie redakcyjne

Julia Gennusa

Łamanie

JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumiel, Krzysztof Drzewiecki

Poszczególne części komentarza opracowali:

Stanisław Bogucki, Barbara Mikołajczyk, Marek Zieliński – wprowadzenie

Stanisław Bogucki – art. 16, 19, 21–22, 24, 27, 29–32a, 34–35

Anna Krasuska-Terrillon – art. 14–15, 26

Barbara Mikołajczyk – art. 5, 23, 25–25a

Bartosz Wach – art. 17–18, 20, 28

Marek Zieliński – art. 1–4, 6–13

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8051-5

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	17
Ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej	21
Rozdział 1. Przepisy ogólne	23
Art. 1. [Definicja konsula]	23
Art. 2. [Kryteria mianowania konsula]	27
Art. 3. [Wykonywanie funkcji konsula przez członka personelu dyplomatycznego]	30
Art. 4. [Wykonywanie funkcji osobiście przez konsula lub przez upoważnione przez niego osoby posiadające stopnie służbowe konsularne lub dyplomatyczne]	30
Art. 5. [Konsul honorowy]	33
Art. 6. [Wykonywanie przez konsulów RP funkcji konsula na rzecz państwa trzeciego oraz wykonywanie funkcji konsula na rzecz RP przez przedstawicielstwo dyplomatyczne lub konsula państwa trzeciego]	45
Art. 7. [Wykonywanie funkcji przez konsula w okręgu konsularnym i poza okręgiem konsularnym]	48
Art. 8. [Zależność służbowa konsula, nadzór nad jego działalnością oraz organizacja urzędów konsularnych]	50

Art. 9.	[Odpowiednie stosowanie przepisów ustawy do osób prawnych, instytucji i innych polskich jednostek organizacyjnych]	52
Rozdział 2. Zakres funkcji konsułów		55
Art. 10.	[Funkcje konsula o charakterze ogólnym]	55
Art. 11.	[Funkcje konsula w zakresie pomocy obywatelom polskim w realizacji przysługujących im praw]	61
Art. 12.	[Funkcje konsula w zakresie ochrony praw i interesów obywateli polskich niemogących ich bronić lub nieobecnych]	62
Art. 13.	[Funkcje konsula w zakresie ochrony prawnej i odpowiedniego traktowania obywateli polskich zatrzymanych, aresztowanych lub w inny sposób pozbawionych wolności]	66
Art. 14.	[Funkcje konsula w zakresie opieki bądź kuratelii nad obywatelami polskimi lub ich mieniem pozostającym w państwie przyjmującym bez opieki]	69
Art. 15.	[Funkcje konsula dotyczące zabezpieczenia i realizacji spadków i innych należności przysługujących Skarbowi Państwa]	82
Art. 16.	[Funkcje konsula w zakresie pomocy finansowej obywatelom polskim przebywającym czasowo w państwie przyjmującym]	90
Art. 17.	[Funkcje konsula w zakresie przyjmowania do depozytu dokumentów, środków płatniczych oraz przedmiotów wartościowych]	100
Art. 18.	[Funkcje konsula w zakresie czynności doręczania pism i dokumentów, przesłuchiwania oraz przekazywania wniosków o udzielenie pomocy prawnej]	115
Art. 19.	[Funkcje konsula w zakresie wykonywania czynności notarialnych]	138
Art. 20.	[Funkcje konsula w zakresie sporządzania i poświadczania tłumaczenia dokumentów, a także poświadczania wypisów, odpisów, wyciągów i kopii dokumentów]	155

Art. 21.	[Funkcje konsula w zakresie legalizacji dokumentów urzędowych]	165
Art. 22.	[Obowiązek posiadania przez konsula upoważnień do dokonywania niektórych czynności konsularnych]	170
Art. 23.	[Funkcje konsula w sprawach paszportowych, wizowych oraz zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego]	171
Art. 24.	[Funkcje konsula w zakresie doręczania pism i dokumentów (innych niż na wniosek sądu lub innego właściwego organu RP), a także wydawania zaświadczeń] ...	181
Art. 25.	[Funkcje konsula związane z nabywaniem i utratą obywatelstwa polskiego]	195
Art. 25a.	[Funkcje konsula w zakresie przyznawania Karty Polaka] ..	203
Art. 26.	[Funkcje konsula z zakresu prawa rodzinnego i aktów stanu cywilnego]	209
Art. 27.	[Funkcje konsula w zakresie rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej oraz kulturalnej między RP a państwem przyjmującym]	230
Art. 28.	[Funkcje konsula w odniesieniu do statków podnoszących polską banderę oraz ich załóg, pasażerów i ładunków]	232
Art. 29.	[Możliwość wykonywania przez konsula innych funkcji przewidzianych przez prawo i zwyczaje międzynarodowe, powierzonych mu przez MSZ]	274
Art. 30.	[Obowiązek odmowy wykonania przez konsula czynności, która byłaby sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego]	276
Art. 31.	[Upoważnienie do uregulowania w przepisach wykonawczych trybu postępowania przed konsulem]	282
Art. 32.	[Obowiązek pobierania przez konsula opłat za wykonane czynności konsularne]	307
Art. 32a.	[Obowiązek prowadzenia przez konsula rejestrów]	326
Rozdział 3. Przepisy końcowe		336
Art. 33.	(pominięty)	336

Art. 34. [Utrata mocy niektórych ustaw]	336
Art. 35. [Wejście w życie ustawy]	337
Akty prawne	343
Orzecznictwo	359
Literatura	361

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.m. – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 758 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Konwencja dotycząca procedury cywilnej – Konwencja dotycząca procedury cywilnej podpisana w Hadze dnia 1 marca 1954 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 17, poz. 90 z późn. zm., zał.)
- konwencja konsularna polsko-francuska – Konwencja konsularna między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską podpisana w Paryżu dnia 20 lutego 1976 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 19, poz. 76)
- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych – Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232, zał.)
- Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych – Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98, zał.)

- Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych
- k.p.a.
- k.p.c.
- k.p.k.
- k.r.o.
- k.s.h.
- Międzynarodowa konwencja o ratownictwie morskim
MPPOiP
- o.p.
- p.a.s.c. z 1986 r.
- p.a.s.c.
- p.p.m.
- Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938)
  - ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
  - Międzynarodowa konwencja o ratownictwie morskim, przyjęta przez Międzynarodową Organizację Morską w Londynie dnia 28 kwietnia 1989 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 207, poz. 1523)
  - Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167, zał.)
  - ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 z późn. zm.)
  - ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432 z późn. zm.)

-
- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
- pr. not. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
- regulamin organizacyjny MSZ – załącznik do zarządzenia nr 5 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Ministerstwu Spraw Zagranicznych (Dz. Urz. MSZ poz. 4 z późn. zm.)
- r.k.h. – rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie konsulów honorowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 239, poz. 1735)
- r.o.k. – rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie opłat konsularnych (Dz. U. poz. 522)
- rozporządzenie nr 1206/2001 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz. Urz. UE L 174 z 27.06.2001, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 4, s. 121, z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 2201/2003 – rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. WE L 338 z 23.12.2003, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, s. 243, z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 1393/2007 – rozporządzenie nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”)

- oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2007, s. 79, z późn. zm.)
- r.u.k.p.f. – rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 28 sierpnia 2002 r. w sprawie udzielania przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej pomocy finansowej oraz trybu postępowania przy jej udzielaniu (Dz. U. Nr 151, poz. 1262)
- taryfa opłat konsularnych – załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie opłat konsularnych (Dz. U. poz. 522)
- u.b.m. – ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368 z późn. zm.)
- u.c. – ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650 z późn. zm.)
- u.d.o. – ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. Nr 167, poz. 1131 z późn. zm.)
- u.d.p. – ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 268 z późn. zm.)
- u.f.k. – ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 215, poz. 1823 z późn. zm.)
- u.f.p. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
- u.o.m. – ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 934 z późn. zm.)
- u.o.p. – ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 161 z późn. zm.)
- u.p.m.s.h. – ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 430)

u.r.	– ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1392)
ustawa o Karcie Polaka	– ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1187)
ustawa o Państwowej Komisji Badania Wypadków Morskich	– ustawa z dnia 31 sierpnia 2012 r. o Państwowej Komisji Badania Wypadków Morskich (Dz. U. poz. 1068)
u.s.z.	– ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403 z późn. zm.)
z.t.p.k.	– zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem (M.P. Nr 35, poz. 233)

Czasopisma, dzienniki urzędowe, zbiory orzeczeń

AUL Folia Iuridica	– Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica
BN	– Bezpieczeństwo Narodowe
CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CETS	– Council of Europe Treaty Series
Dz. Urz. MSZ	– Dziennik Urzędowy Ministra Spraw Zagranicznych
EPS	– Europejski Przegląd Sądowy
KPPod.	– Kwartalnik Prawa Podatkowego
KPPubl.	– Kwartalnik Prawa Publicznego
NP	– Nowe Prawo
NPN	– Nowy Przegląd Notarialny
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1963–1994)
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od 2003 r.)
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PiP	– Państwo i Prawo

PISM Policy Paper	– Polski Instytut Spraw Międzynarodowych – Policy Paper
PPLiFS	– Przegląd Podatków Lokalnych i Finansów Samorządowych
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
PS	– Przegląd Sądowy
PWPM	– Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego Europejskiego i Porównawczego
RNP	– Roczniki Nauk Prawnych
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Sam. Teryt.	– Samorząd Terytorialny
SJLS	– Silesian Journal of Legal Studies
SM	– Sprawy Międzynarodowe
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu (przed 1 grudnia 2009 r. – Sądu Pierwszej Instancji) opublikowanych po 1 maja 2004 r.
Zb. Orz. SN	– Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego (do 1953 r.)
ZN SGPiS	– Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Planowania i Statystyki

Inne

EFTA	– European Free Trade Association (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)
EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości, skrócona nazwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (od 1 grudnia 2009 r. instytucja ta nosi nazwę Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej – TSUE)
MRG	– mały ruch graniczny
MSWiA	– Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
MSZ	– Minister Spraw Zagranicznych
NBP	– Narodowy Bank Polski

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (przed 1 grudnia 2009 r. – Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich lub w skrócie Europejski Trybunał Sprawiedliwości)
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

WPROWADZENIE

Niniejszy komentarz zawiera objaśnienia do przepisów ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 215, poz. 1823 z późn. zm.), a także przepisów wykonawczych do tej ustawy. Mimo upływu 30 lat od jej wejścia w życie publikowany obecnie komentarz jest pierwszym na rynku księgarskim komentarzem do wymienionej ustawy.

Złożoność materii ustawy o funkcjach konsulów RP jest przede wszystkim związana z zakresem funkcji realizowanych przez konsulów, których różnorodność i wielość sprawia, że realizują oni uprawnienia, które w warunkach organizacji państwowej są przyznane różnym organom i instytucjom, to znaczy funkcje o charakterze ogólnym (polityczne, dyplomatyczne, ekonomiczne, kulturalne), administracyjnym (wydawanie wiz i paszportów, przyjmowanie oświadczeń w sprawie obywatelstwa, czynności konsula jako urzędnika stanu cywilnego), sądowym (czynności notarialne, sprawy spadkowe, opieka i kuratela, doręczanie pism procesowych, reprezentowanie obywateli polskich przed sądami, przesłuchiwanie i porozumiewanie się z aresztowanymi obywatelami polskimi), morskim (w odniesieniu do statków podnoszących polską banderę oraz ich załóg, pasażerów i ładunków). Zakres funkcji konsulów może ulegać zarówno ograniczeniu, jak i rozszerzeniu, co ustawa o funkcjach konsulów RP przewiduje w art. 11, 12, 29 i 30, a ponadto funkcje konsulów mogą być modyfikowane prawem wewnętrznym państwa przyjmującego, postanowieniami umów międzynarodowych oraz zwyczajami międzynarodowymi.

Od chwili wejścia jej w życie komentowana ustawa sprawia liczne trudności w interpretacji i stosowaniu jej poszczególnych przepisów. Ma

to związek przede wszystkim z ustaleniem wykładni przepisów ustawy i jej zakresu podmiotowego i przedmiotowego, co wymaga dokonywania różnych złożonych rodzajów wykładni, w tym – oprócz wykładni językowej – wykładni systemowej przez odwołanie się do umów międzynarodowych, zwyczaju międzynarodowego, przepisów innych ustaw, a także regulacji spoza zakresu prawa konsularnego. Przepisy komentowanej ustawy przewidują bowiem rozliczne funkcje konsulów, które uregulowane są jednocześnie w innych aktach prawnych lub odsyłają w zakresie nienormowanym do różnych aktów prawnych. Nie zawierają przy tym definicji wielu użytych w niej pojęć.

Istotny wkład w rozstrzyganie wspomnianych problemów interpretacyjnych wnosi – oprócz doktryny międzynarodowego prawa publicznego, cywilnego i administracyjnego oraz finansowego – praktyka stosowania prawa. Dostrzeżone mankamenty uregulowania w zakresie funkcji konsulów RP skłoniły w szeregu przypadków Rzecznika Praw Obywatelskich do wystąpień, w tym do formułowania wniosków do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niekonstytucyjności przepisów, które dotyczyły przede wszystkim art. 31 ust. 1 u.f.k. i funkcjonującego do chwili obecnej, wydanego na jego podstawie aktu wykonawczego regulującego kwestie postępowania przed konsulem w formie zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych. Zakończyły się one powodzeniem, ponieważ Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 28 października 2014 r., K 8/14, OTK-A 2014, nr 9, poz. 105, orzekł o niekonstytucyjności wspomnianego przepisu ustawy oraz zarządzenia, odraczając utratę ich mocy obowiązującej z upływem dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku. Wymienione słabości regulacji, a także nieujęcie w ustawie o funkcjach konsulów RP wielu postanowień z zakresu praw i obowiązków obywateli polskich realizowanych przed konsulem, które obecnie są umieszczone – wbrew standardom konstytucyjnym oraz zasadom prawidłowej legislacji – w aktach wykonawczych do ustawy, doprowadziły już wiele lat temu do podjęcia prac w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, niesfinalizowanych do chwili obecnej wniesieniem do Sejmu RP projektu zmian obowiązującej ustawy o funkcjach konsulów RP lub projektu nowej ustawy regulującej funkcje konsulów RP.

Komentarz jest opracowaniem zbiorowym pięciu autorów, którzy są pracownikami naukowymi, sędziami Naczelnego Sądu Administracyjne-

go bądź praktykującymi adwokatami. Są przy tym autorami lub współautorami publikacji z różnych dziedzin prawa (monografie, komentarzy, artykułów, glos), w tym przede wszystkim z zakresu międzynarodowego prawa publicznego, prawa europejskiego, cywilnego, a także administracyjnego, finansowego i podatkowego oraz procedur podatkowych, jak również zajmują się działalnością popularyzatorską i naukową. Każdy z autorów w odniesieniu do komentowanych przez siebie przepisów prezentuje własne poglądy. Autorzy przedstawiają w objaśnieniach do poszczególnych przepisów stanowisko judykatury i doktryny, uwzględniając dotychczasowe publikacje (monografie, artykuły i glosy) oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych.

Wydawnictwo i autorzy wyrażają przekonanie, że niniejszy komentarz do ustawy o funkcjach konsulów RP będzie stanowił istotny głos w dyskusji toczącej się wokół instytucji omawianej ustawy, którą od lat prowadzą w ramach swojej działalności zawodowej pracownicy służby dyplomatycznej i konsularnej, urzędnicy organów administracji publicznej oraz samorządowych, a także sędziowie, notariusze, adwokaci, radcowie prawni, ale również pracownicy nauki, studenci wydziałów prawa oraz wszyscy zainteresowani tym działem prawa.

Komentarz uwzględnia stan prawny na dzień 1 stycznia 2015 r.

Stanisław Bogucki
Barbara Mikołajczyk
Marek Zieliński

Ustawa

z dnia 13 lutego 1984 r.

o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej

(tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 215, poz. 1823; zm.: Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1808; z 2007 r. Nr 180, poz. 1280, Nr 181, poz. 1287; z 2008 r. Nr 216, poz. 1367; z 2010 r. Nr 81, poz. 531, Nr 167, poz. 1131; z 2012 r. poz. 161; z 2014 r. poz. 1521, poz. 1741)

Rozdział 1

PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1. [Definicja konsula]

W rozumieniu ustawy konsulem jest kierownik konsulatu generalnego, konsulatu, wicekonsulatu i agencji konsularnej, jak również wydziału konsularnego przedstawicielstwa dyplomatycznego.

————— *Spis treści* —————

1. Definicja konsula	23
2. Rodzaje konsulatów	26

————— • —————

1. Definicja konsula

Ustawa o funkcjach konsulów RP w jednoznaczny sposób definiuje pojęcie konsula, stanowiąc, że może być za niego uznany jedynie kierownik konsulatu generalnego, konsulatu, wicekonsulatu i agencji konsularnej (wydziału konsularnego przedstawicielstwa dyplomatycznego). Definiując pojęcie konsula, ww. ustawa w wyraźny sposób nawiązuje więc do istniejących w tej mierze wcześniejszych uregulowań krajowych oraz międzynarodowych. Należy bowiem zauważyć, że uprzednio obowiązująca ustawa z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i czynnościach konsulów (Dz. U. Nr 103, poz. 944) w dość podobny spo-

sób określała pojęcie konsula, stanowiąc w art. 26, że: „Używana w niniejszej ustawie nazwa konsula lub konsulatu stosuje się do konsulów generalnych, konsulów i vice-konsulów [...]”, oraz precyzując w art. 5, że w skład służby konsularnej wchodzi konsulowie generalni, konsulowie i wicekonsulowie jako kierownicy konsulatów generalnych, konsulatów i wicekonsulatów. Jeśli natomiast chodzi o uregulowania międzynarodowe, to komentowana ustawa nawiązuje w tym kontekście w szczególności do Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98, zał.), z której ustawodawca polski zaczerpnął rodzaje klas kierowników urzędów konsularnych.

Podkreślić jednak wypada, że w związku z uchwaleniem w 2001 r. ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403 z późn. zm.), do prawa polskiego wprowadzona została kolejna definicja konsula, różniąca się od tej, która znajduje się w art. 1 u.f.k. Zgodnie bowiem z art. 4 pkt 3 u.s.z., ilekroć w ustawie tej mowa jest o konsulu, „oznacza to osobę wyznaczoną do wykonywania funkcji konsularnych” określonych w ustawie o funkcjach konsulów RP. Istotna różnica pomiędzy definicjami konsula zawartymi w ustawie o funkcjach konsulów RP a ustawie o służbie zagranicznej polega więc na tym, że w świetle art. 1 u.f.k. konsulem jest tylko kierownik urzędu konsularnego (konsul w znaczeniu węższym), a zgodnie z art. 4 pkt 3 u.s.z. za konsula może być również uznana inna osoba wykonująca funkcje konsularne (konsul w znaczeniu szerszym). W piśmiennictwie wskazuje się w związku z powyższym, że w prawie polskim istnieją dwie odrębne definicje konsula, których treści nie można ze sobą pogodzić. Przyczyny, dla których pojawiły się dwie odmienne regulacje w zakresie definicji konsula, mają, jak się wydaje, głównie charakter historyczny. Definicja zawarta w art. 1 u.f.k. bardzo mocno akcentuje bowiem wyjątkową pozycję konsula jako kierownika urzędu konsularnego, co częściowo zgodne jest z niektórymi postanowieniami Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych (np. w zakresie jej art. 9–16). Ponadto we wcześniejszej literaturze przedmiotu utożsamiano konsula z kierownikiem urzędu konsularnego, który jako jedyny upoważniony był do działania w imieniu państwa wysyłającego i ponoszenia odpowiedzialności za całokształt działalności

urzędu konsularnego, co – jak się wydaje – znalazło również swój wyraz w definicji konsula zamieszczonej w art. 1 u.f.k.

W toku rozwoju instytucji konsula, a w szczególności w związku ze zmieniającą się praktyką państw, której odzwierciedlenie można znaleźć w konwencjach konsularnych zawieranych przez Polskę, przez pojęcie konsula zaczęto także rozumieć urzędników konsularnych innych niż kierownik urzędu konsularnego. Jako jeden z przykładów konwencji konsularnych tego typu podać można Konwencję konsularną między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Kazachstanu podpisaną w Warszawie dnia 27 listopada 1997 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 155, poz. 966), która z jednej strony definiuje pojęcie kierownika urzędu konsularnego jako osobę powołaną do działania w tym charakterze, a z drugiej strony stanowi, że urzędnik konsularny to każda osoba, włącznie z kierownikiem urzędu konsularnego, powołana w tym charakterze do wykonywania funkcji konsularnych. Z tego też powodu ustawa o służbie zagranicznej zdefiniowała pojęcie konsula w zupełnie inny sposób aniżeli ustawa o funkcjach konsulów RP, skutkiem czego w prawie polskim powstała wspomniana już powyżej rozbieżność dotycząca definicji konsula.

Istnienie w prawie polskim dwóch odmiennych definicji konsula należy oczywiście ocenić zdecydowanie negatywnie. Wydaje się jednak, że w razie ewentualnych trudności dotyczących zastosowania jednej z tych definicji w praktyce wybór powinien zostać dokonany na korzyść definicji szerszej pod względem podmiotowym, która zawarta jest w art. 4 pkt 3 u.s.z., przede wszystkim jako przyjętej później. Wybór ten nieco komplikuje jednak fakt, że w § 4 zarządzenia nr 34 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 3 listopada 2011 r. w sprawie tytułów konsularnych oraz zmiany zarządzenia w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Ministerstwu Spraw Zagranicznych (Dz. Urz. MSZ Nr 9, poz. 64) przewidziano, że członek personelu dyplomatyczno-konsularnego służby zagranicznej może zostać wyznaczony w placówce zagranicznej do wykonywania funkcji konsularnych z upoważnienia konsula. Sugeruje to, że Minister Spraw Zagranicznych rozumie chyba pojęcie konsula w sposób, który został zdefiniowany w ustawie o funkcjach konsulów RP, ponieważ na mocy tej ustawy (art. 4) jedynie konsul jako kierownik może upoważniać do wykonywania funkcji konsularnych innych pracowników posiadających stopnie służbowe dyplomatyczne lub konsularne.

Stanisław Bogucki – sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego; autor i współautor monografii, komentarzy, artykułów i glos z zakresu prawa podatkowego oraz procedur podatkowych, a także prawa cywilnego.

Anna Krasuska-Terrillon – adwokat, wpisana na listę Okręgowej Rady Adwokackiej w Katowicach (w latach 1997–2001 praktyka zawodowa w kancelariach adwokackich we Francji, stypendystka Ordre des Avocats de Paris w 1991 r. i The Canadian Bar Association w 1992 r.); konsul honorowy Francji w Katowicach; specjalizuje się w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego.

Barbara Mikołajczyk – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Śląskiego, kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji UŚ; ekspert sieci naukowej Odysseus – Academic Network for Legal Studies on Asylum and Immigration in Europe; sędzia *ad hoc* Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (2012–2014); autorka i współautorka monografii, podręczników oraz artykułów z zakresu międzynarodowego prawa publicznego oraz prawa europejskiego.

Bartosz Wach – adwokat, wpisany na listę Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie oraz w Barcelonie; absolwent Uniwersytetu Warszawskiego na kierunkach prawo (dyplom nostryfikowany na Uniwersytecie w Alicante) oraz stosunki międzynarodowe – specjalność dyplomacja współczesna; studiował również na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Barcelonie w ramach stypendium naukowego; specjalizuje się w sprawach z zakresu prawa cywilnego i handlowego oraz międzynarodowego prawa handlowego.

Marek Zieliński – doktor habilitowany nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego; autor i współautor monografii, podręczników i artykułów z zakresu prawa europejskiego oraz międzynarodowego prawa publicznego.

■ Prezentowany komentarz jest pierwszym na rynku wydawniczym opracowaniem zawierającym objaśnienia do przepisów ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej, a także do przepisów wykonawczych do tej ustawy.

■ Złożoność komentowanej materii jest przede wszystkim związana z różnorodnością funkcji pełnionych przez konsułów, których wielość sprawia, że realizują oni uprawnienia, które w warunkach organizacji państwowej są przyznane różnym organom i instytucjom. Są to m.in. funkcje o charakterze ogólnym (polityczne, dyplomatyczne, ekonomiczne, kulturalne), administracyjnym (wydawanie wiz i paszportów, przyjmowanie oświadczeń w sprawie obywatelstwa, czynności konsula jako urzędnika stanu cywilnego), sądowym (czynności notarialne, sprawy spadkowe, opieka i kuratela, doręczanie pism procesowych, reprezentowanie obywateli polskich przed sądami, przesłuchiwanie i porozumiewanie się z aresztowanymi obywatelami polskimi), morskim (w odniesieniu do statków podnoszących polską banderę oraz ich załóg, pasażerów i ładunków).

■ Omawiana regulacja, od chwili wejścia w życie, sprawia liczne trudności w jej interpretacji i stosowaniu. Dlatego też autorzy przedstawiają w objaśnieniach do poszczególnych przepisów stanowisko judykatury i doktryny, uwzględniając dotychczasowe publikacje (monografie, artykuły i glosy) oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych.

■ Publikacja przeznaczona jest dla pracowników służby dyplomatycznej i konsularnej, urzędników organów administracji publicznej oraz samorządowych, a także sędziów, notariuszy, adwokatów i radców prawnych. Zainteresuje również przedstawicieli nauki i studentów wydziałów prawa.

ISBN 978-83-264-8051-5

9 788326 480515

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.kisazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

